

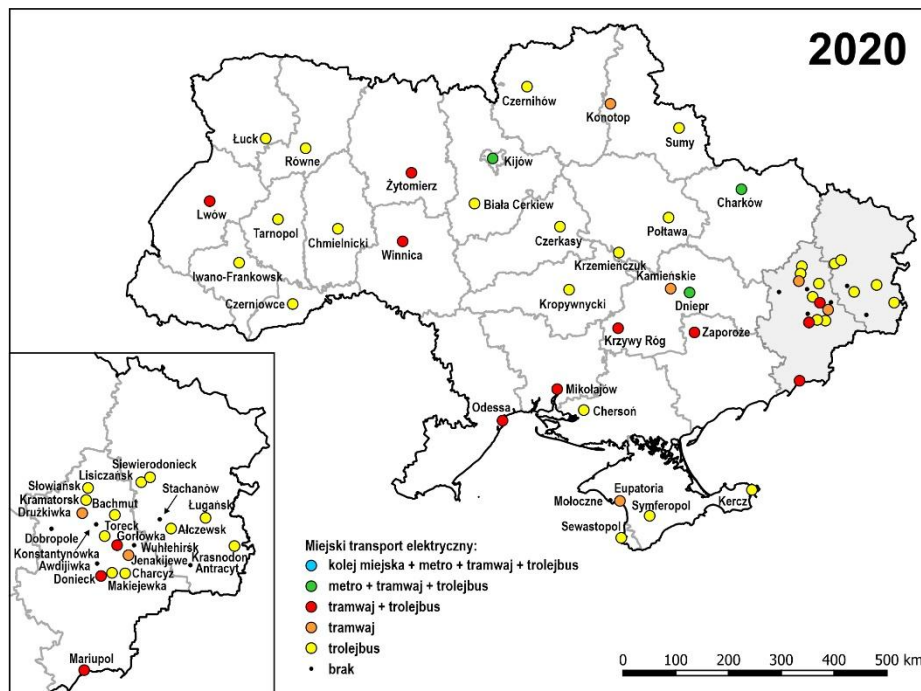
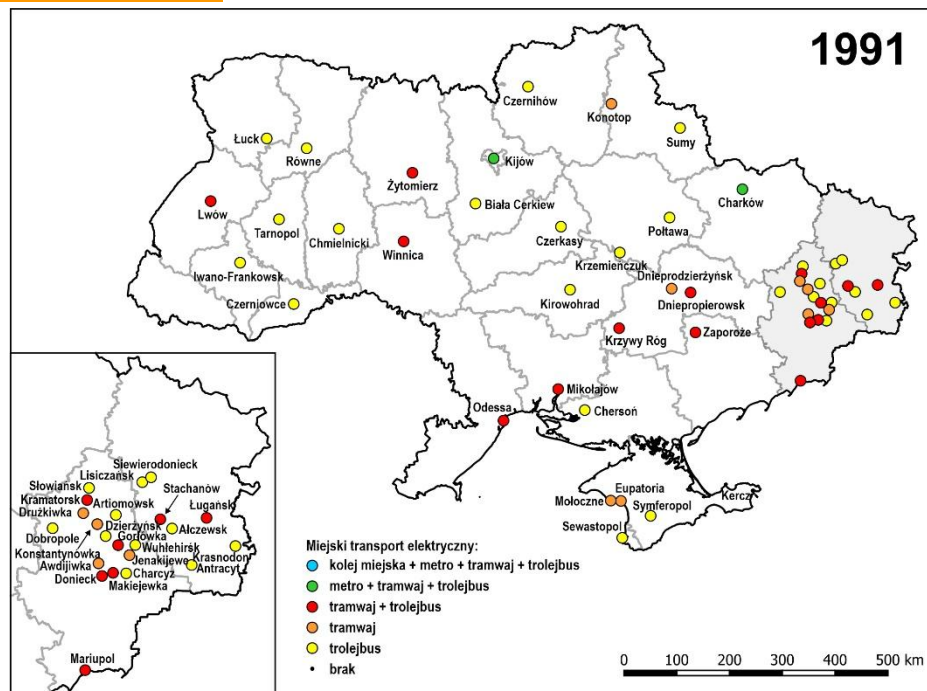

Stan i problemy miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie przed wybuchem wojny

dr Andrzej Soczówka

Zintegrowany transport publiczny w obsłudze miast i regionów – PublicTrans 2022

Sieci miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie

Na obszarze Ukrainy w 1991 roku funkcjonowały: **2 sieci metra**, **25 sieci tramwajowych** i **44 sieci trolejbusowe**.

W latach 1991-2020 **wybudowano 1 sieć metra** (Dniepr) **oraz 1 sieć trolejbusową** (Kercz), a **zlikwidowano 7 sieci tramwajowych** (Awdijiwka, Konstantynówka, Kramatorsk, Ługańsk, Makiejewka, Mołoczne, Stachanów) oraz **5 sieci trolejbusowych** (Antracyt, Dobropole, Stachanów, Toreck, Wuhłehirsk).

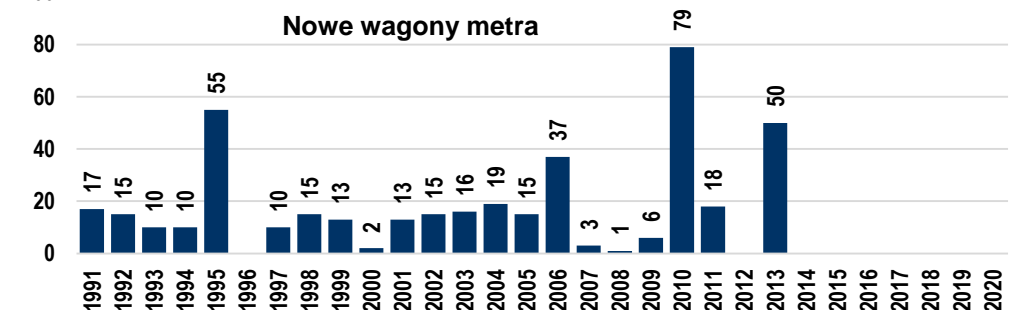
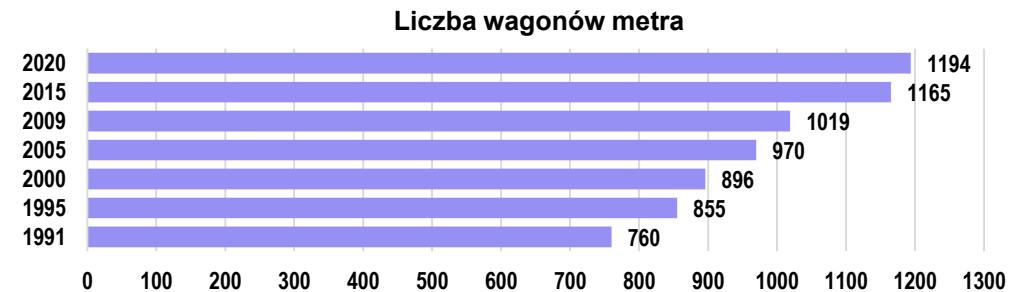
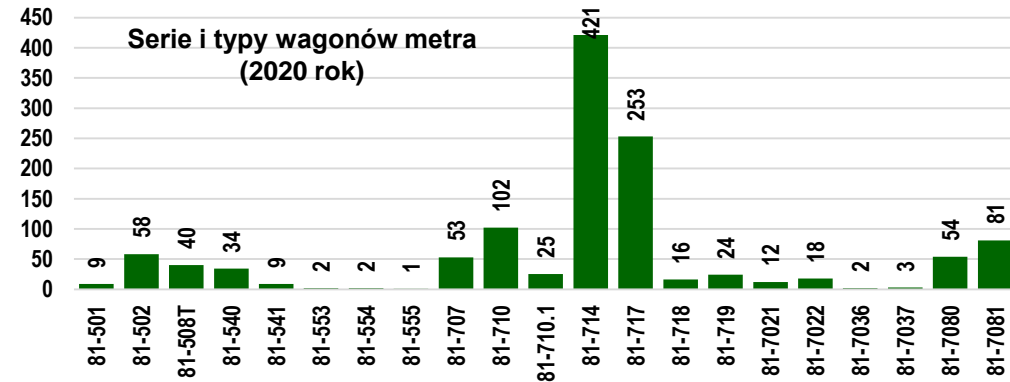
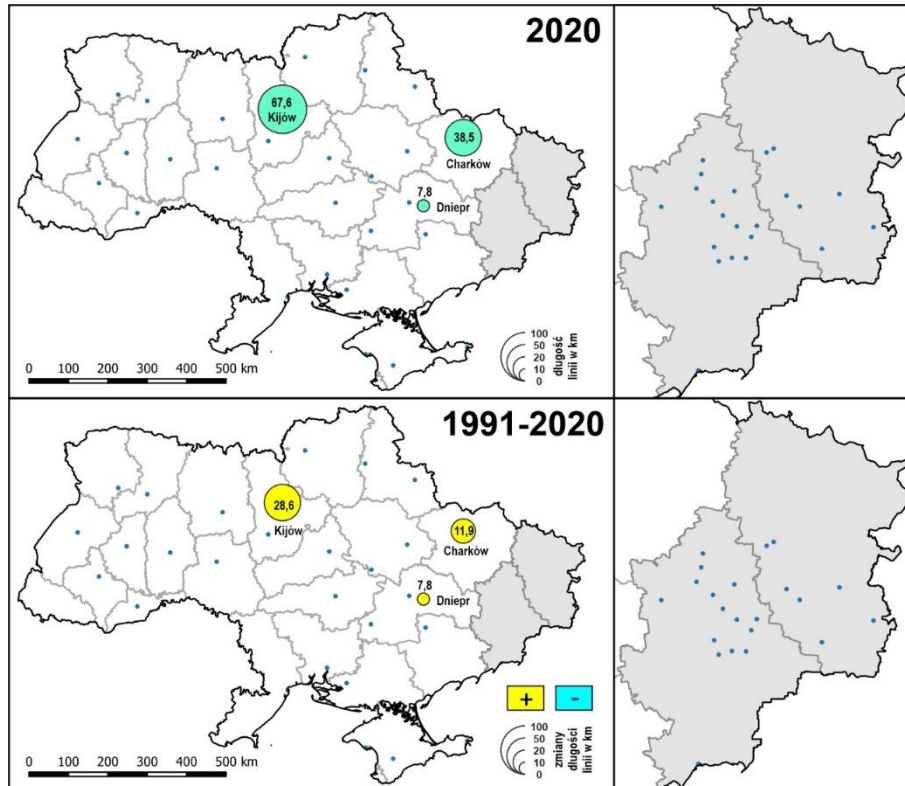
W 2020 roku czynnych pozostało: **3 sieci metra**, **18 sieci tramwajowych** oraz **40 sieci trolejbusowych**.

Przyczyny likwidacji sieci tramwajowych i trolejbusowych: czynniki techniczne (zły stan infrastruktury, brak sprawnego taboru, działania wojenne po 2014 roku na wschodzie kraju) oraz ekonomiczne (brak środków na inwestycje, oszczędności - zastępowanie prywatnymi minibusami, tj. marszrutkami).

Metro na Ukrainie

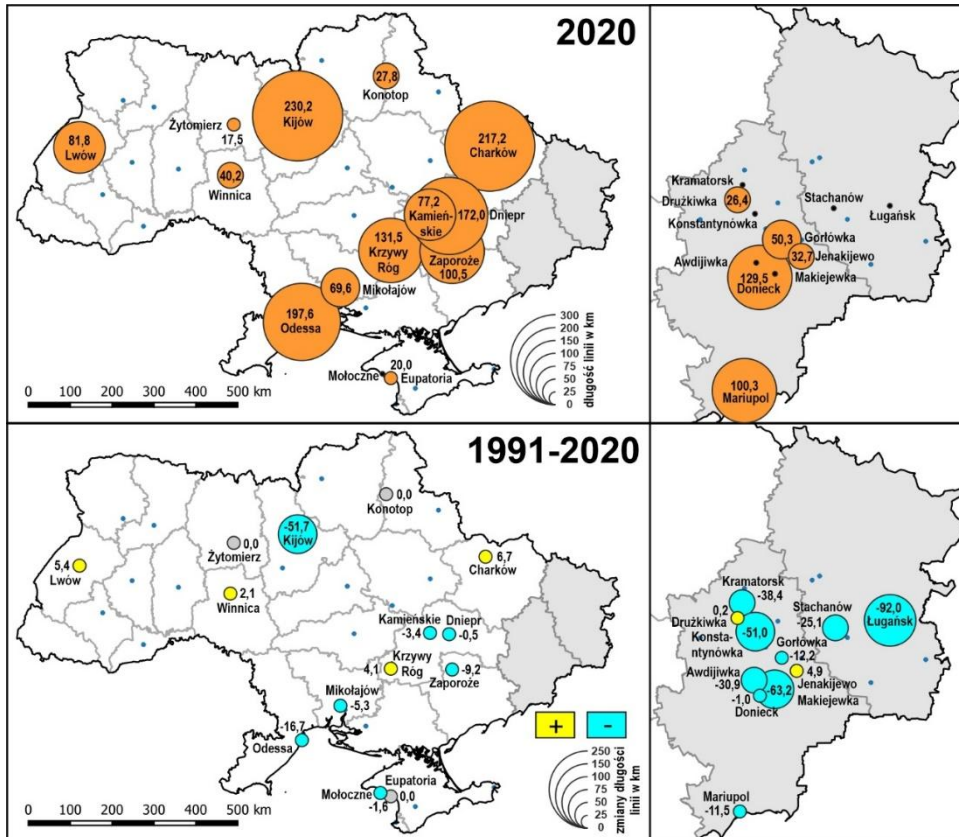

Sieć metra w Dnieprze jest jedną z czterech sieci metra, otwartych w państwach byłego Związku Radzieckiego po jego rozpadzie

Sieci tramwajowe i trolejbusowe na Ukrainie

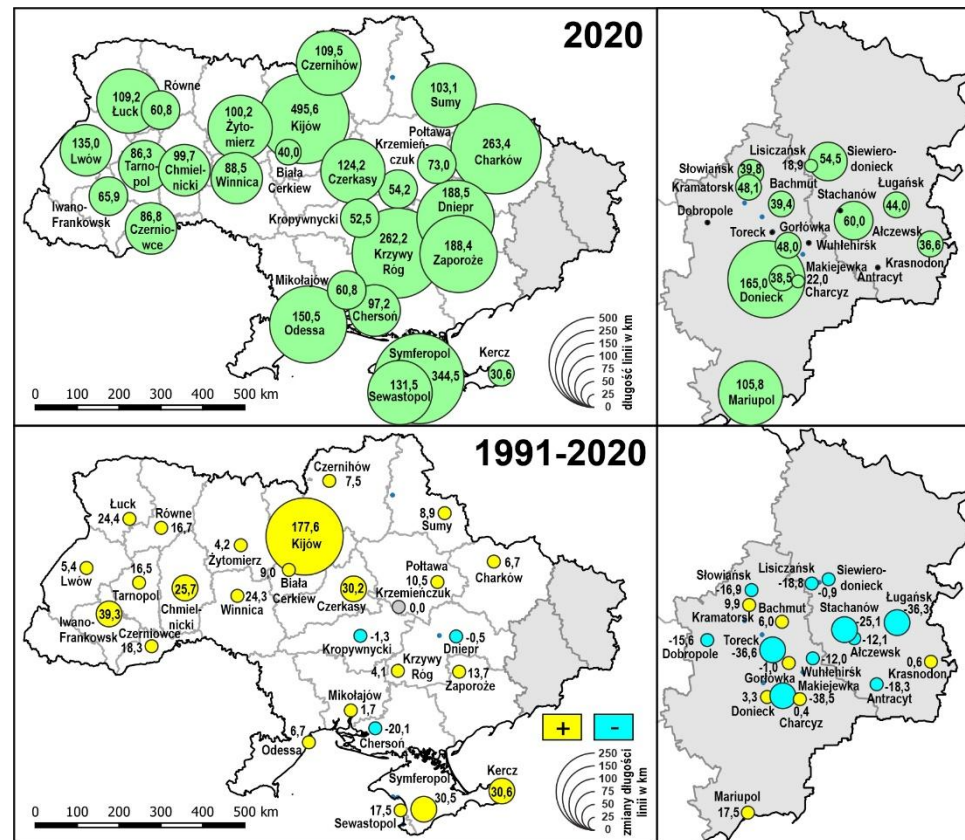
tramwaje

Największe sieci tramwajowe: Kijów, Charków, Odessa

Największe sieci trolejbusowe: Kijów, Symferopol (międzymiastowa), Charków i Krzywy Róg

trolejbusy

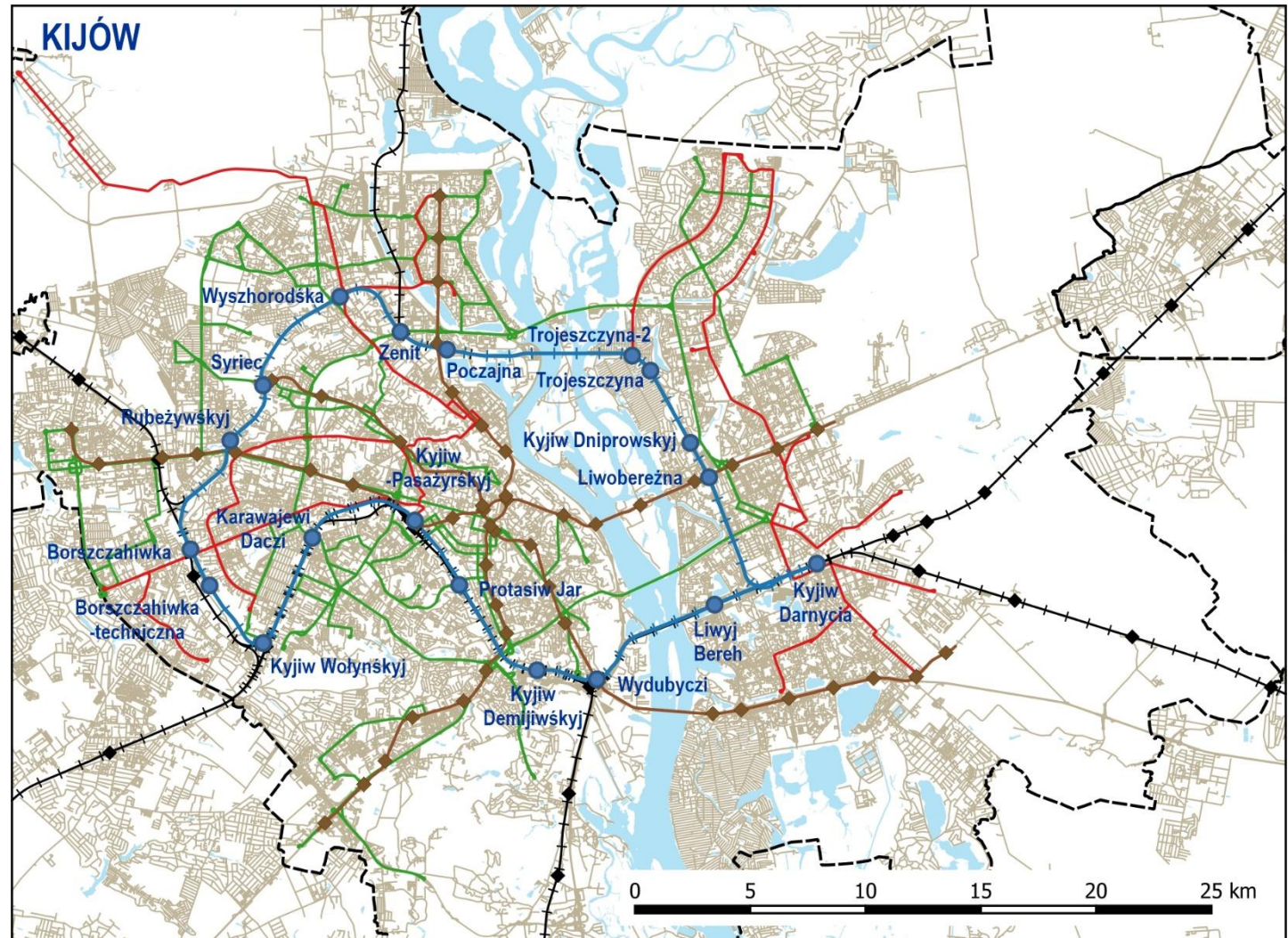

Kolej miejska w Kijowie

Kolej miejska w Kijowie została uruchomiona w 2009 roku. Jest to odrębna sieć połączeń od linii pociągów podmiejskich i regionalnych, ale przewoźnikiem również są Koleje Ukrainie.

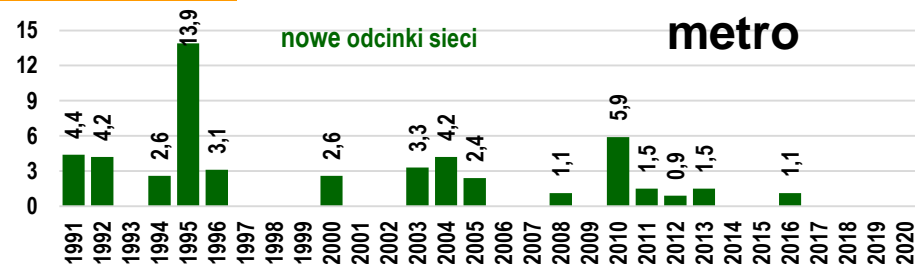
W 2020 roku kolej miejska kursowała w dni robocze w godzinach szczytu co 20-30 minut na trasie okrężnej przeciwbieżnej z Darnicy do Darnicy.

Legenda:

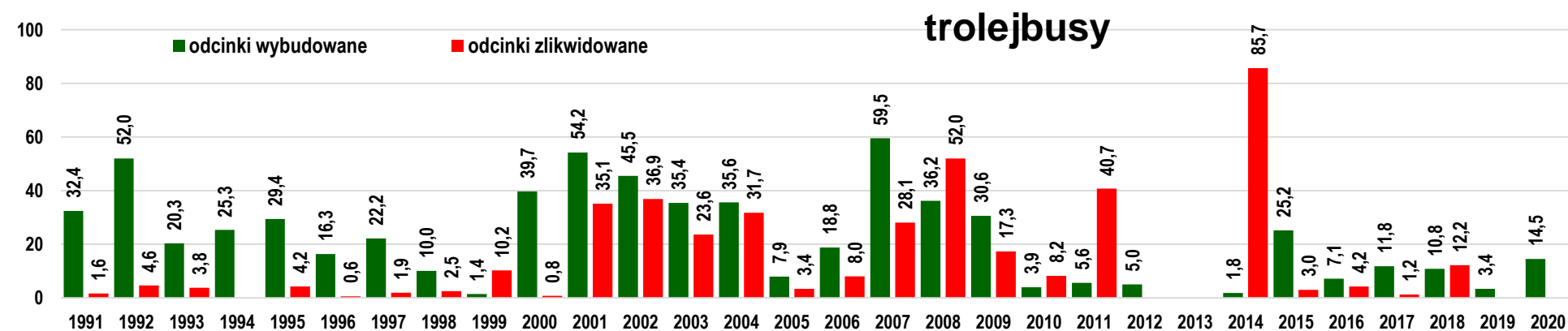
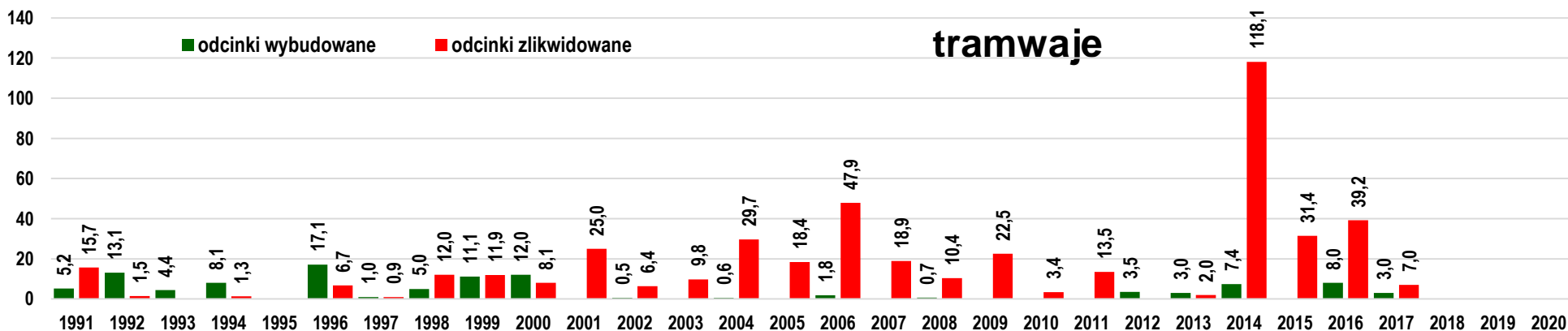
- kolej miejska
- tramwaj
- trolejbus
- metro

Zmiany wielkości sieci miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie

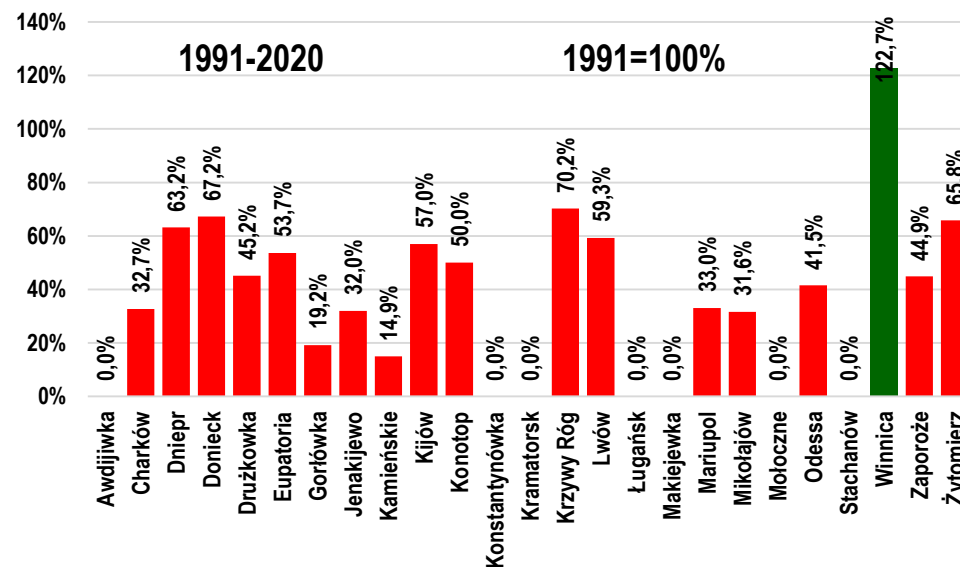
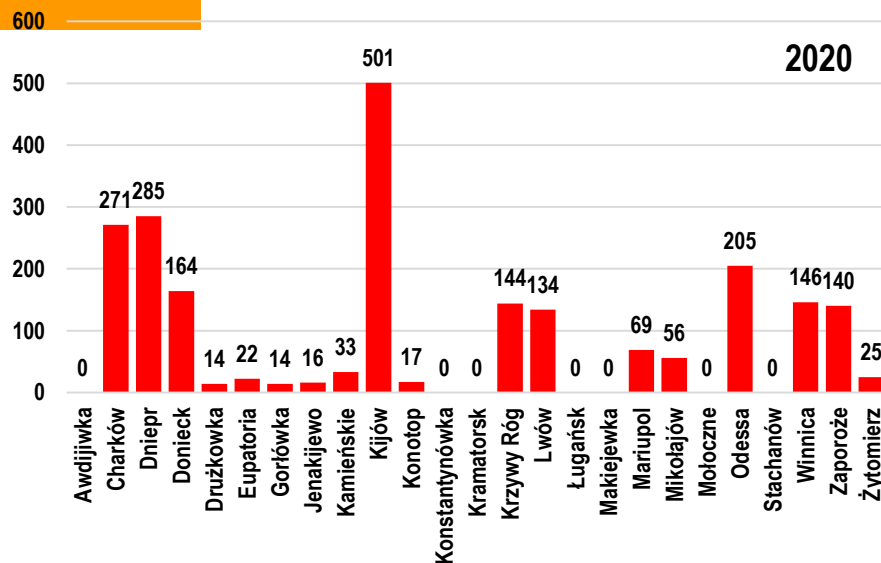

Zmiany łącznej długości sieci (w km)

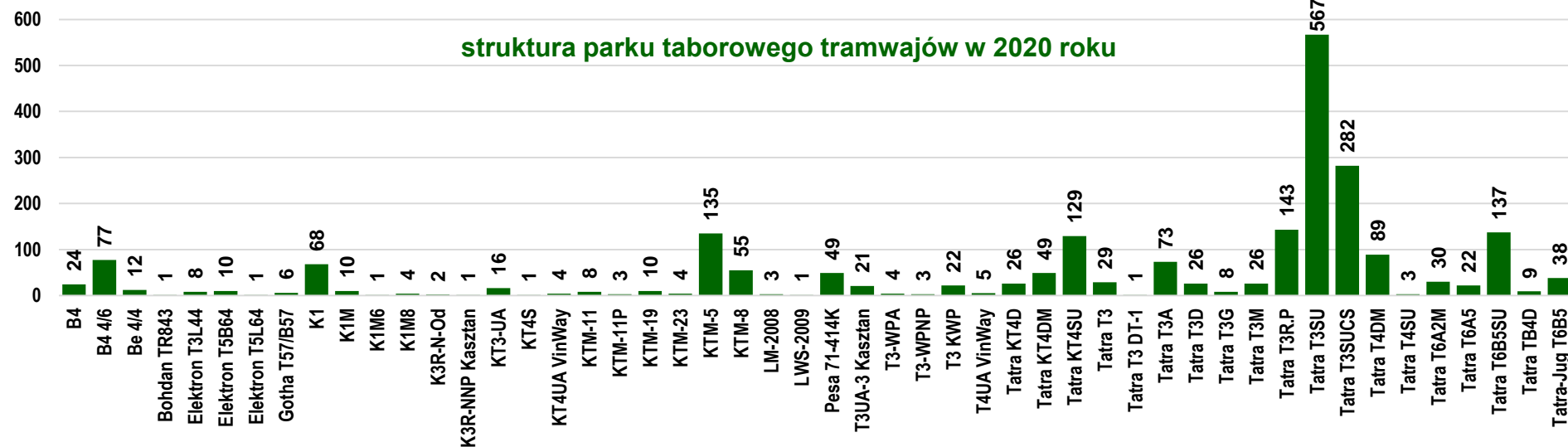
	1991	2020	zmiana
metro	65,6	113,9	+ 48,3
tramwaj	2154,2	1726,6	- 427,6
trolejbus	4043,3	4326,7	+ 284,3

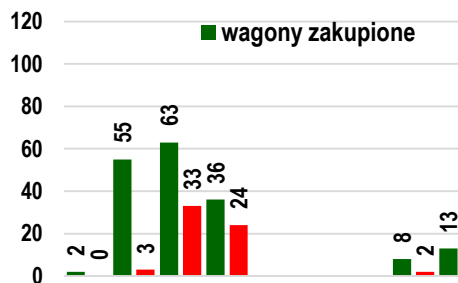
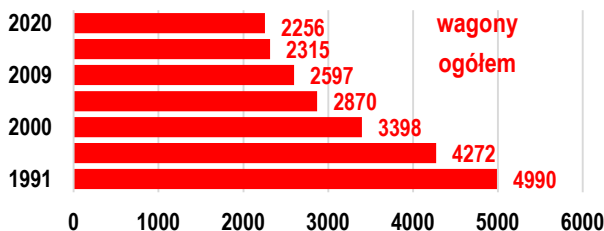
Tabor tramwajowy - charakterystyka

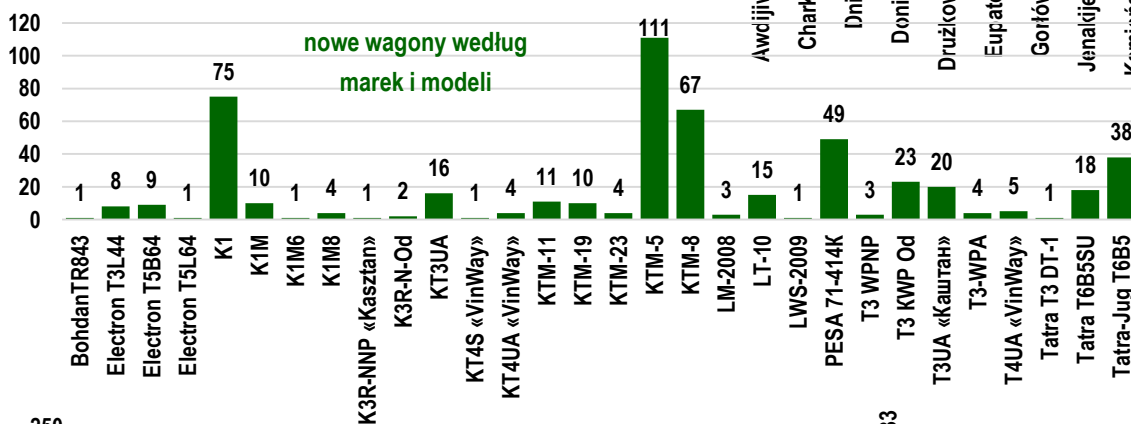
struktura parku taborowego tramwajów w 2020 roku

Tabor tramwajowy - inwestycje

wagony w eksploatacji liniowej

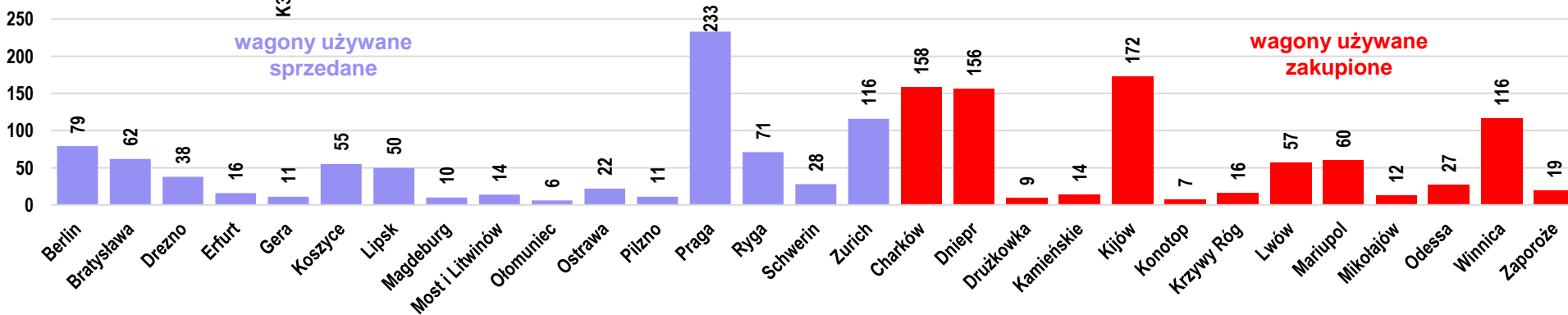

nowe wagony według marek i modeli

W latach 1991-2020 zakupiono 517 nowych wagonów:
18 czechosłowackich, 49 polskich, 207 rosyjskich oraz
243 ukraińskie, z których 310 jest nadal w eksploatacji liniowej

Po 1991 roku łącznie zakupiono 822 używane wagony.

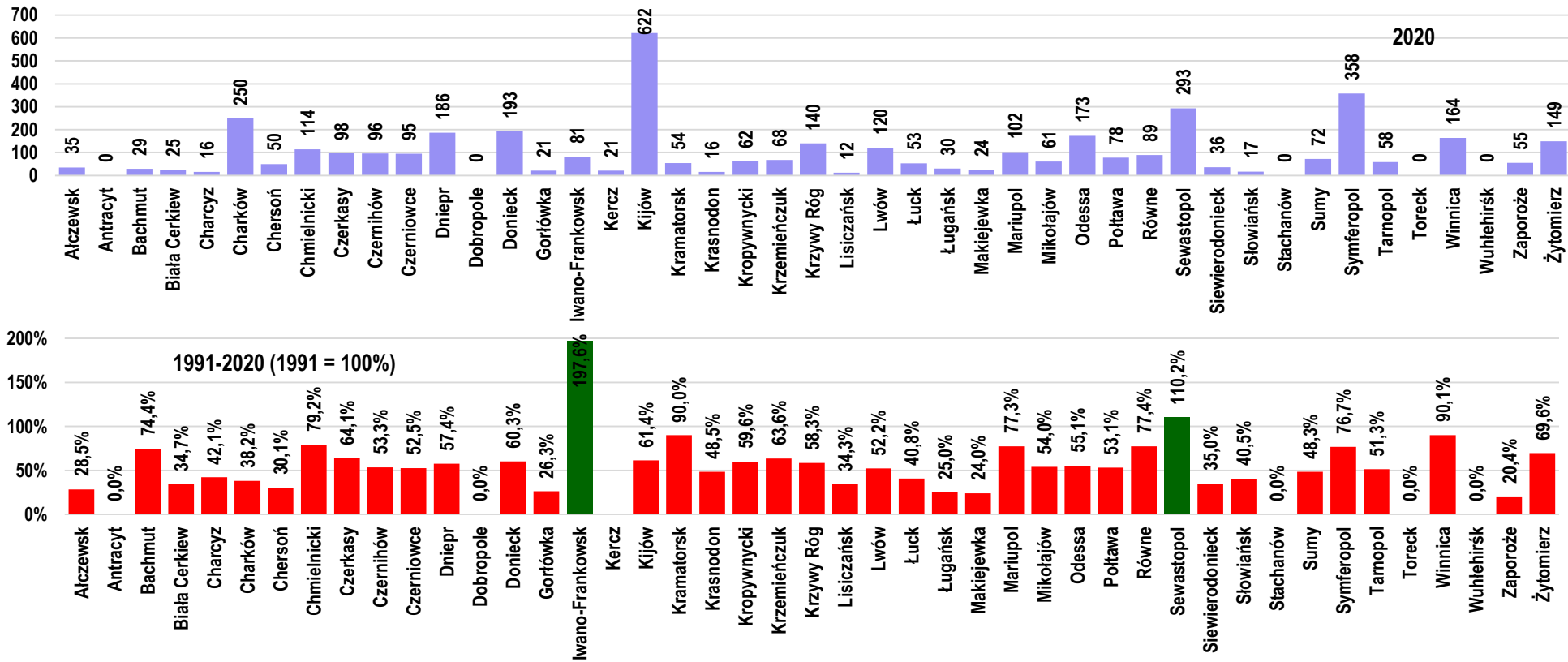
wagony używane sprzedane

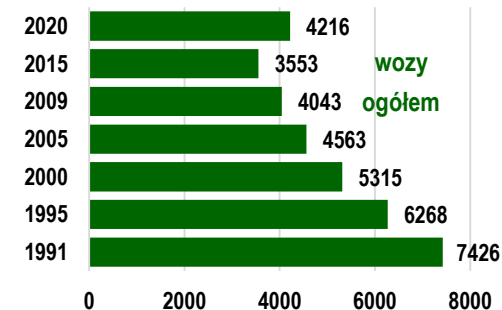
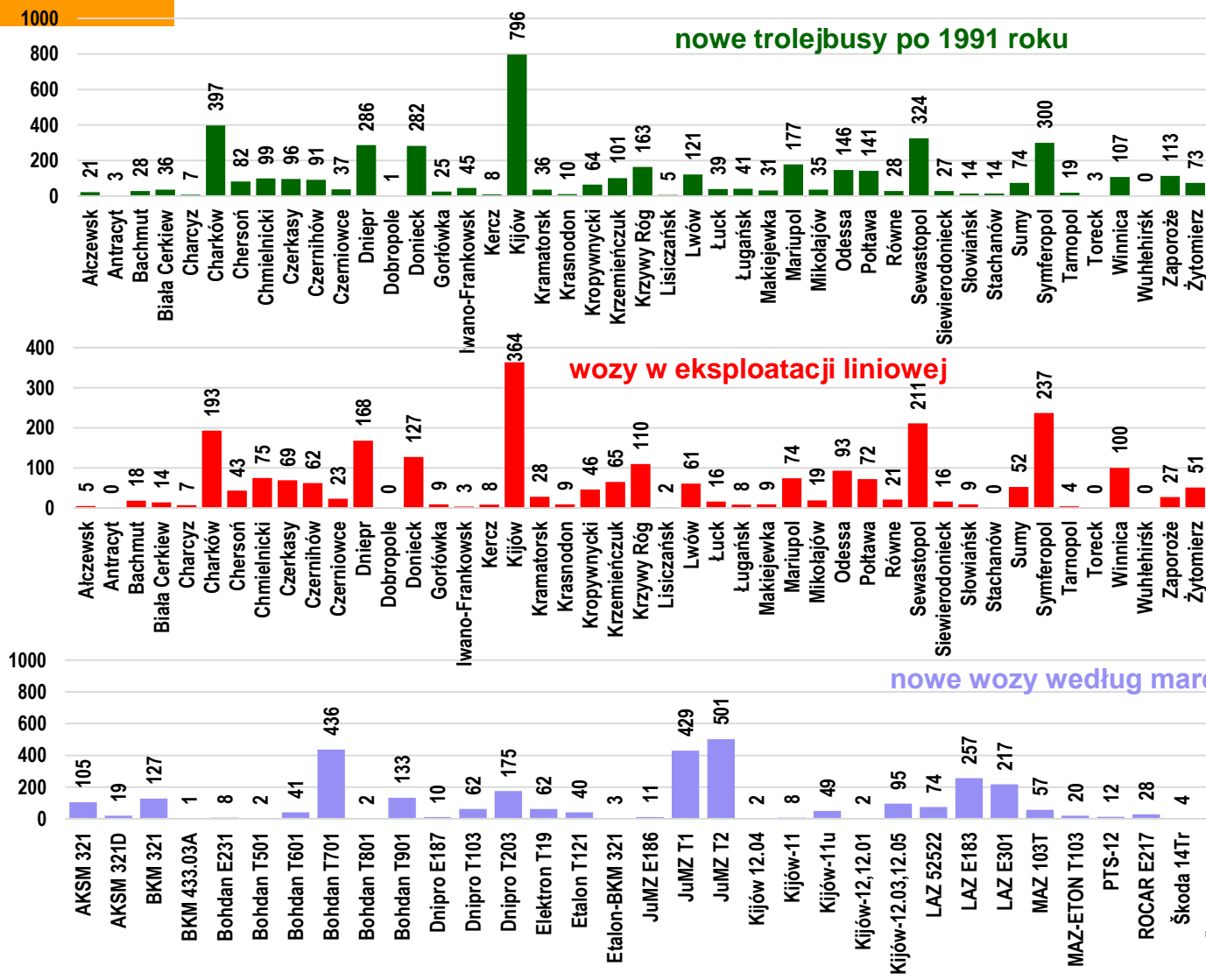
wagony używane zakupione

Tabor trolejbusowy – liczba pojazdów

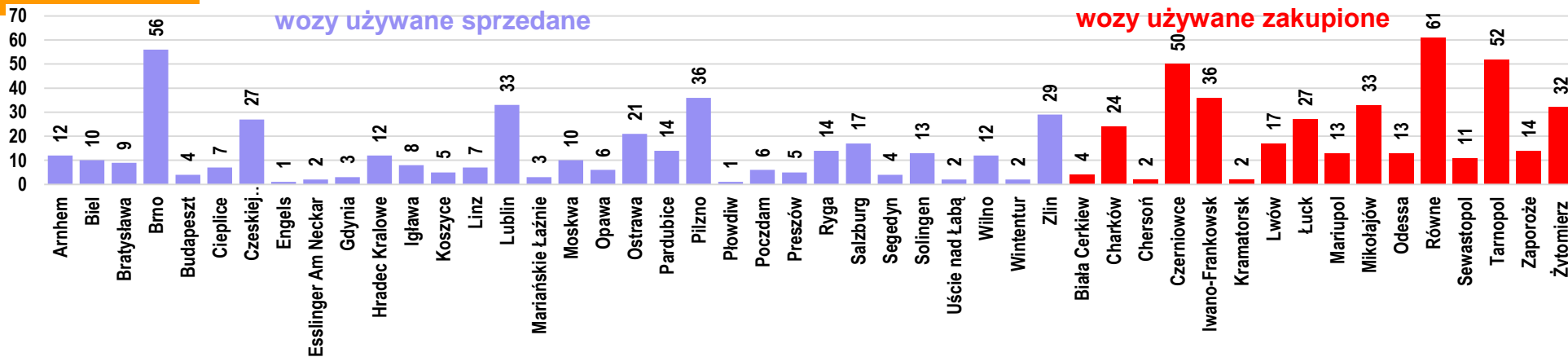

Tabor trolejbusowy - inwestycje

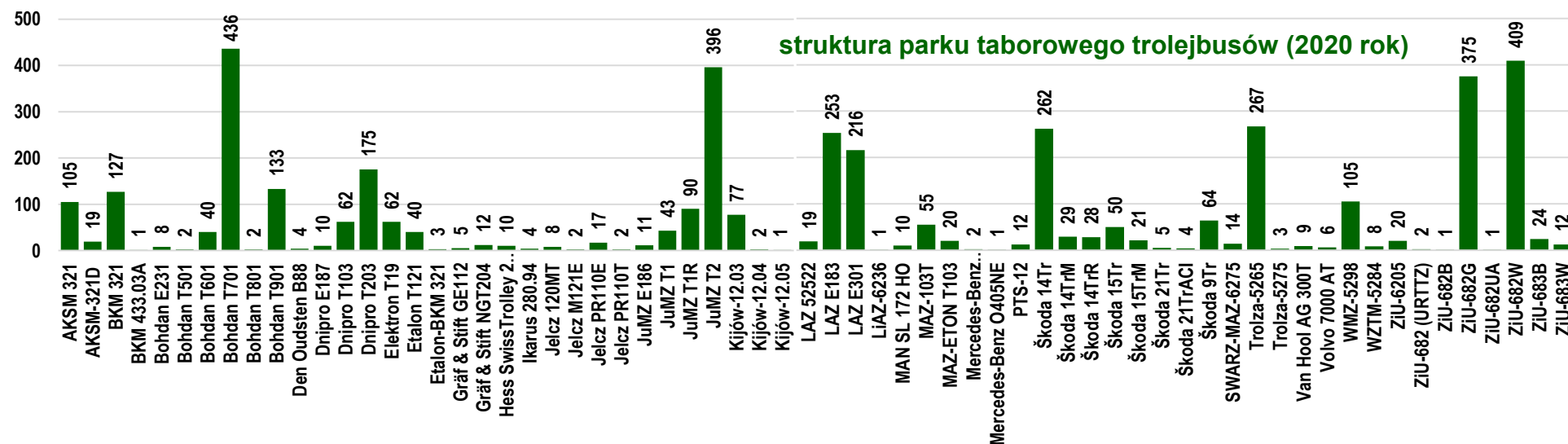

W latach 1991–2020 zakupiono łącznie 4550 nowych trolejbusów, w tym: 2755 wozów produkcji ukraińskiej, 1541 – radzieckiej i rosyjskiej, 205 – białoruskiej, 28 – rumuńskiej i 22 – czzechosłowackiej, spośród których 2560 wozów nadal pozostaje w eksploatacji liniowej.

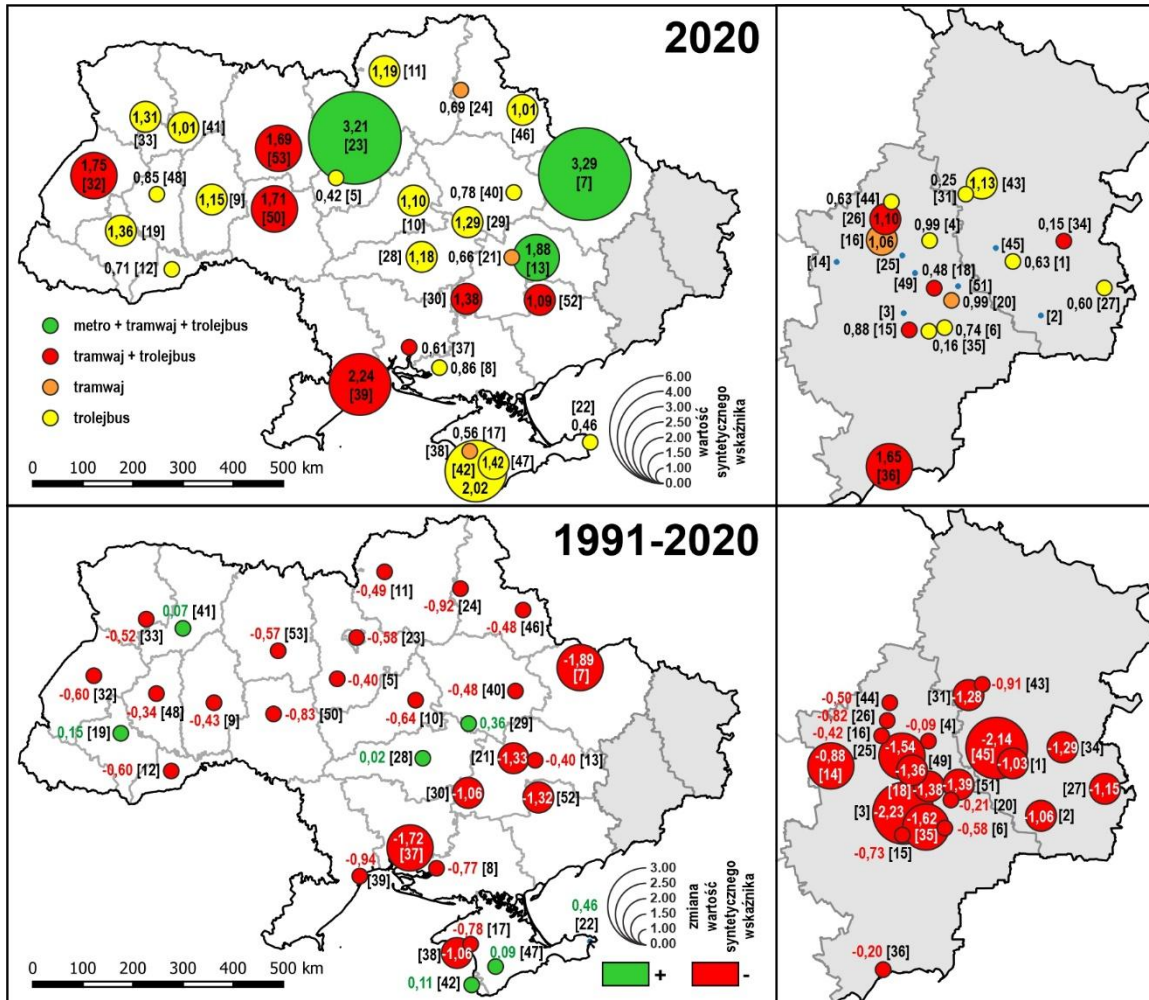
Tabor trolejbusowy

W latach 1991-2020 zakupiono również 391 używanych wozów trolejbusowych, w większości czeskosłowackiej (lub już czeskiej) Škody - 276 wozów.

Rozwój i regres – wskaźnik syntetyczny

$$\forall n: Ws = \frac{m_{n1}}{\max(m_1)} + \frac{m_{n2}}{\max(m_2)} + \frac{m_{n3}}{\max(m_3)} + \frac{t_{n1}}{\max(t_1)} + \frac{t_{n2}}{\max(t_2)} + \frac{t_{n3}}{\max(t_3)} + \frac{u_{n1}}{\max(u_1)} + \frac{u_{n2}}{\max(u_2)} + \frac{u_{n3}}{\max(u_3)}$$

gdzie:

n – sieć miejskiego transportu elektrycznego,

m_1 – gęstość sieci metra w km linii metra na 100 km² powierzchni,
 m_2 – liczba wagonów metra na 100 tys. mieszkańców,
 m_3 – odsetek nowego taboru metra (wiek do 16 lat),
 t_1 – gęstość sieci tramwajowej w km toru pojedynczego na 100 km² powierzchni,

t_2 – liczba wagonów tramwajowych na 100 tys. mieszkańców,

t_3 – odsetek nowego taboru tramwajowego (wiek do 8 lat),

u_1 – gęstość sieci trolejbusowej w km sieci trakcyjnej na 100 km² powierzchni,

u_2 – liczba wozów trolejbusowych na 100 tys. mieszkańców,

u_3 – odsetek nowego taboru trolejbusowego (wiek do 5 lat),

$\max(m_1, \dots, u_3)$ – maksymalne wartości, jakie wystąpiły na którejkolwiek z badanych sieci n w którymkolwiek z badanych lat, tj. 1991, 1995, 2000, 2005, 2009, 2015, 2020.

Średnia wartość wskaźnika rozwoju miejskiego transportu elektrycznego (Ws) na Ukrainie w latach 1991–2020 spadła z 3,95 do 2,95 (spadek o 0,97). Zaledwie na 7 sieciach zanotowano wzrost wartości wskaźnika Ws . Najwyższy wzrost nastąpił w Kerczu (o 0,46) - nową sieć trolejbusowa, największy spadek – zlikwidowane sieci na wschodzie Ukrainy: Awidijiwka (o 2,23) i Stachanów (o 2,14).

Problemy miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie - diagnoza

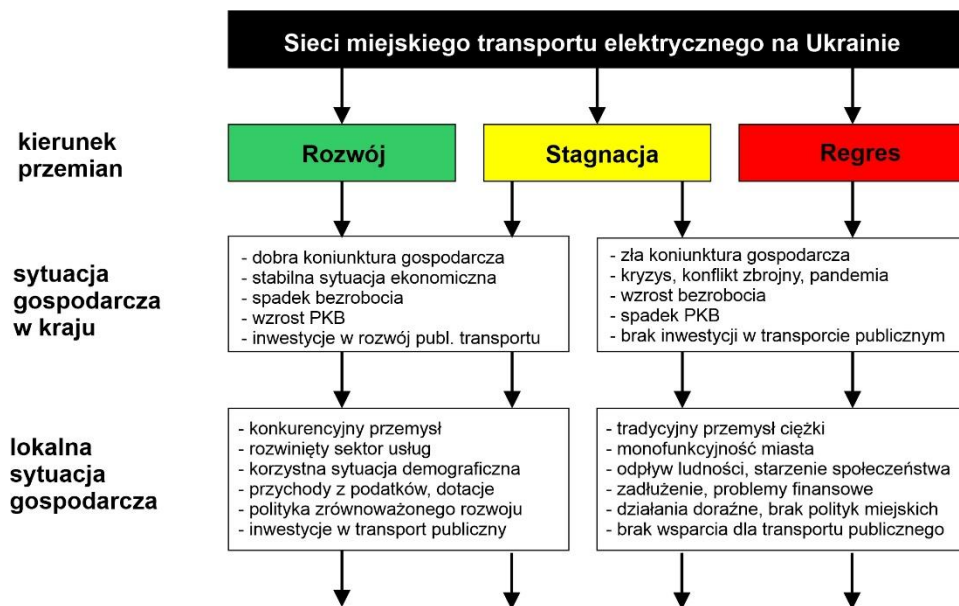
Aspekt	Problemy	Przyczyny	Skutki
Przestrzenny	<ul style="list-style-type: none"> ograniczone możliwości korzystania z miejskiego transportu elektrycznego na większości tras pasażerskich oraz w miastach o niskiej gęstości zaludnienia; brak odpowiedniej infrastruktury; brak ukierunkowanych programów rozwoju miejskiego transportu elektrycznego w miastach i regionach kraju przy odpowiednim finansowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> podejmowanie przez władze lokalne decyzji w sprawie redukcji sieci i linii miejskiego transportu elektrycznego; brak zainteresowania władz lokalnych w większości miast kraju rozszerzeniem działalności miejskich przedsiębiorstw transportu elektrycznego; wydawanie zezwoleń przedsiębiorcom i osobom fizycznym na świadczenie drogowych przewozów pasażerskich na konkurencyjnych trasach; zaprzymanie produkcji przez krajowych producentów taboru pojazdów elektrycznych i części zamiennych; ograniczenia wynikające z rzeźby terenu i podziałów administracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> przyspieszenie tempa rozwoju motoryzacji indywidualnej w miastach i regionach kraju; malejąca popularność korzystania z miejskiego transportu elektrycznego wśród ludności; wzrost międzymiastowych przewozów pasażerskich autobusami i marszrutkami (minibusami)
Organizacyjny	<ul style="list-style-type: none"> brak efektywnego zarządzania różnymi rodzajami miejskiego transportu pasażerskiego; niedoskonałość struktury zarządzania transportem publicznym na wszystkich poziomach; występowanie konfliktów interesów między przewoźnikami publicznymi i prywatnymi 	<ul style="list-style-type: none"> niespójność poczynań różnych szczebli władzy w działaniach dotyczących transportu publicznego; niedoskonałość nowego ustawodawstwa dotyczącego miejskiego transportu pasażerskiego; brak rozwoju w zakresie organizacji pracy w przedsiębiorstwach miejskiego transportu elektrycznego; brak mechanizmu tworzenia warunków do równej konkurencji między przewoźnikami komunalnymi i prywatnymi na rynku usług przewozowych 	<ul style="list-style-type: none"> pogorszenie kluczowych wyników ekonomicznych przedsiębiorstw miejskiego transportu elektrycznego; ograniczenie rozwoju miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie w porównaniu z innymi rodzajami transportu

Problemy miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie - diagnoza

Aspekt	Problemy	Przyczyny	Skutki
Operacyjny	<ul style="list-style-type: none"> znaczące wyeksploatowanie i awaryjny stan większości istniejącego i użytkowanego taboru; redukcja wielkości parku taborowego; niska jakość świadczonych usług pasażerskich; brak wykwalifikowanego personelu; wysoki poziom rotacji kadr przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> przewaga tempa zbycia środków trwałych w stosunku do tempa ich odnawiania; rosnące ceny nowoczesnych tramwajów, trolejbusów oraz części zamiennych; brak innowacyjnych technologii, systemów oszczędzania energii przy istniejącym taborze; nieterminowe i niekompletne wykonanie przebudowy torowisk tramwajowych, linii trolejbusowych i sieci trakcyjnych oraz napraw bieżących i kapitalnych taboru; brak skutecznego systemu motywacji pracowników do pracy; występowanie zaległości płacowych wśród pracowników przedsiębiorstw miejskiego transportu elektrycznego 	<ul style="list-style-type: none"> nadmierne wykorzystanie taboru; obniżenie parametrów eksploatacyjnych, niezawodności i komfortu podróży; wzrost liczby wypadków; przewaga rozwoju motoryzacji indywidualnej; ograniczenie liczby pasażerów i w konsekwencji zmniejszenie dochodów przewoźników miejskiego transportu elektrycznego; niestaranność pracowników przy wykonywaniu powierzonych zadań; redukcja liczby uruchamianego liniowo taboru ze względu na braki kadrowe
Finansowy	<ul style="list-style-type: none"> nierentowność i niska społeczna użyteczność przedsiębiorstw miejskiego transportu elektrycznego; konieczność wysokiego dotowania działalności z budżetów państwowych i samorządowych; niski poziom płynności finansowej i wypłacalności przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> niski poziom zwrotu kosztów z dochodów własnych i subwencji (dotacji); niezrównoważony i niedoskonały mechanizm ustalania taryf, ustalanie dla przewoźnika taryf nieuzasadnionych ekonomicznie; brak własnych środków finansowych; występowanie znaczącego zadłużenia, wzrost udziału zadłużenia długoterminowego w ogólnym zadłużeniu; ograniczenie finansowania z subwencji i z dotacji z budżetów państwowych i samorządowych; ukierunkowanie zasad tworzenia oferty na pasażerów z prawem do bezpłatnych i ulgowych przejazdów w miejskim transporcie pasażerskim 	<ul style="list-style-type: none"> brak możliwości finansowania działalności operacyjnej; brak środków na odnowienie taboru i niezbędne naprawy; trudność w przyciągnięciu inwestorów do branży miejskiego transportu elektrycznego; zmniejszenie całkowitej wartości majątku przedsiębiorstw; zbyt niskie tempo dostosowywania przedsiębiorstw miejskiego transportu elektrycznego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej

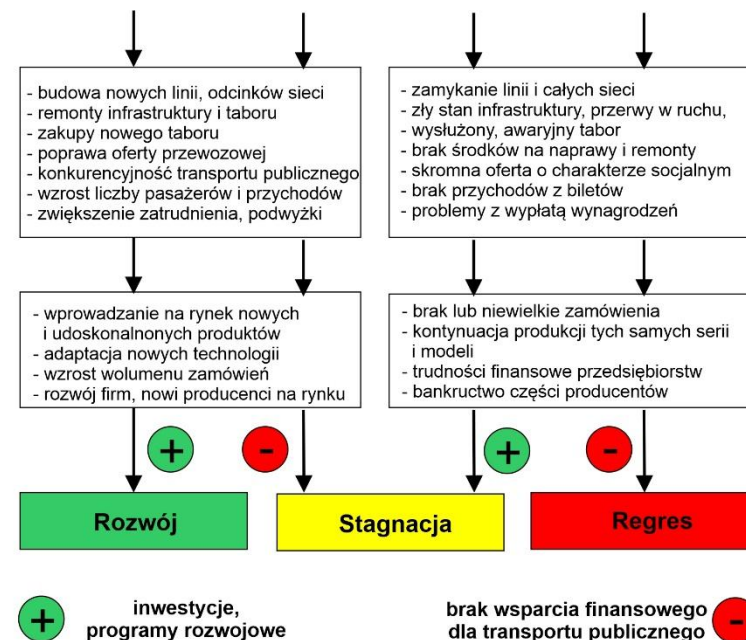
Konceptualny model przemian miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie

sytuacja miejskiego transportu elektrycznego

krajowy rynek producentów taboru

kierunek zmian

Quo vadis?

„Na pytanie (...) jaka jest tak naprawdę przyszłość miejskiego transportu elektrycznego trudno w tej chwili odpowiedzieć jednoznacznie. Wiele zależy będzie od sytuacji geopolitycznej i kondycji ukraińskiej gospodarki. Ukraina jako kraj od momentu odzyskania niepodległości w latach 90. XX wieku jest geopolitycznie podzielona, gdyż część społeczeństwa jest prorosyjska, część – proeuropejska. (...) Aneksja Krymu i działania zbrojne na Wschodzie Ukrainy zaostriżyły antyrosyjskie nastroje społeczeństwa. Tymczasem wiele wskazuje na to, że Rosja jako państwo nie pogodziła się z ostatecznym rozpadem Związku Radzieckiego i próbuje utrzymać Ukrainę w swojej strefie wpływów, nawet wbrew woli części polityków i obywateli.”

Źródło: Soczówka A. Rudakevych I., Transformacja miejskiego transportu elektrycznego na Ukrainie po 1991 roku, Wyd. Instytutu Kolejnictwa, Warszawa 2020, s. 271

TRANSFORMACJA MIEJSKIEGO TRANSPORTU ELEKTRYCZNEGO NA UKRAINIE PO 1991 ROKU

Andrzej Soczówka
Ivan Rudakevych

Dziękuję za uwagę !!!

na zdjęciu: Tramwaj KTM-5 na moście Kajdackim w Dnieprze na nowej linii szybkiego tramwaju na Osiedle Lewobrzeżne
fot. A. Soczówka, 4 maja 2019 r.